

BONNIER
CARLSEN

"Såklart var Hitler ett svin. Det handlar inte om *vad* han sa, utan om *hur* han sa det. Om en sådan tönt lyckades skapa ett helt nytt rike så borde vi *åtminstone* kunna ta över klassen."

Större riket

MARIA
NYGREN

ROMAN

LÄRARHANDLEDNING

Lärarhandledning Fjärde riket

Ämne: Svenska

Årskurs: Åk 7-9 och gymnasiet

Antal lektioner: 2–12

Om handledningarna

Till boken *Fjärde riket* finns förutom denna handledning en elevhandledning. Elevhandledningen kan eleverna arbeta med på egen hand eller tillsammans med andra. Vill man kan också delar av eller hela elevhandledningen vara grund för ett gemensamt klassarbete med boken.

I denna lärarhandledning presenteras kort boken och författaren. Därefter ges förslag på hur *Fjärde riket* kan introduceras, hur boken kan användas i en gemensam klassläsning och hur läsningen kan avslutas med filmskapande i smågrupper.

Handledningarna är gjorda av Jenny Edvardsson,
www.jennyedvardsson.se

Förmågor som tränas

Svenska åk 7-9

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

Svenska gymnasiet

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.
- Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.

- Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Boken

Fjärde riket handlar om makt, maktens påverkan på människor och hur man gör för att manipulera en folkmassa. I centrum för handlingen står Blenda, som kommer ny till en skola. Där märker hon snart att det finns en tydlig hierarki, där Hedvig skolans drottning, är den som styr. Tillsammans med två av sina klasskompisar, LSD och Penny, bestämmer Blenda sig för att störta Hedvig från tronen. Blenda, LSD och Penny tar hjälp av Hitlers propagandaknep och snart har de skapat ett Fjärde rike.

Författaren

Maria Nygren är filmmanusförfattare, regissör och författare. Hon har skrivit flera ungdomsböcker varav *Fjärde riket* är den mest uppmärksammade.

Inför läsningen

För att förbereda eleverna på läsningen kan du som pedagog få eleverna att bekanta sig med boken, bokens karaktärer och miljö.

1. Börja med bokens titel *Fjärde riket*. Vad tänker eleverna på när de hör denna titel? Låt dem associera fritt och dela med sig av sina tankar till övriga i klassen.
2. Undersök därefter omslaget och läs baksidestexten. Vad får eleverna för tankar om boken nu? Låt dem dela med sig till övriga i klassen.
3. Läs första kapitlet högt. Sammanfatta tillsammans personer, miljö och händelser. Låt eleverna kortskriva utifrån dessa frågor:
 - a) Vilka tankar väcker första kapitlet hos dig?
 - b) Vad tror du att boken kommer att handla om efter att ha fått lyssna på första kapitlet?

Under läsningen

Läs boken tillsammans i klassen. Eleverna kan läsa på egen hand eller högläsa för varandra. Du som pedagog kan också välja att

högläsa delar eller hela boken. Dela upp läsningen i naturliga lässtopp. Nedan ges ett förslag med en introduktion och sedan 8 lässtopp. Sidorna utgår från den version som gavs ut under 2020 i häftat format.

- Inledning 5-21 (högläsning och därefter arbeta med punkt 3a och 3b under rubriken Inför läsningen)
- Lässtopp 1: s. 22-70
- Lässtopp 2: s. 71-111
- Lässtopp 3: s. 112-162
- Lässtopp 4: s. 163-207
- Lässtopp 5: s. 208-251
- Lässtopp 6: s. 252-299
- Lässtopp 7: s. 300-342
- Lässtopp 8: s. 343-390

Låt läsningen utgå från en modell som kallas hem- och expertgrupp. När man arbetar med hem- och expertgrupper låter man eleverna arbeta i grupper. I detta fall kan grupperna fördjupa sig i karaktärerna Blenda, LSD, Penny och Hedvig. Grupperna består då av fyra elever per grupp.

I expertgrupperna samlar man eleverna som ansvarar för samma karaktär. Expertgrupp 1 samlar elever som fokuserat på Blenda, expertgrupp 2 elever som fokuserat på LSD o.s.v.

I hemgrupperna har alla elever ansvar för en specifik karaktär. Elev 1 ansvarar för Blenda, elev 2 för Penny, elev 3 för LSD och elev 4 för Hedvig.

När sidorna till ett lässtopp är lästa organiserar man klassen i expertgrupper. Experterna hjälper varandra att samla fakta om karaktären de ansvarar för. Vad har de fått veta under sin läsning? De kan exempelvis ta hjälp av följande frågor som är hämtade ur boken *Läsa och samtala om skönlitteratur – med digitala verktyg* (Edvardsson, 2019, sida 59):

- Vad vet du om karaktären?
- Vilken bild har du fått av honom/henne?

- Vilka åsikter och intressen har karaktären?
- Vilka egenskaper (inre såväl som yttre) har karaktären?
(Yttre egenskaper handlar exempelvis om utseende, hur man rör sig och hur man är klädd. Inre egenskaper handlar mer om hur man är som människa, vilka värderingar man har.)
- Hur är relationen till andra karaktärer i romanen? Förändras den under handlingen? På vilket sätt och varför?

Det eleverna kommit fram till samlas exempelvis i en gemensam tankekarta eller ett gemensamt delat dokument.

När expertgrupperna har fått med allt om karaktärerna organiserar man klassen i hemgrupper. Nu går eleverna till sin hemgrupp och presenterar för övriga det de fått fram om sin karaktär. Övriga i hemgruppen lyssnar och ställer följdfrågor. När alla i hemgruppen har fått presentera sin karaktär kan läsningen fortsätta.

När sidorna till nästa lässtopp är lästa organiseras klassen på nytt i expertgrupper. Experterna hjälper varandra samla fakta om sin karaktär och därefter får experterna gå tillbaka till sin hemgrupp och presentera det de hittat. Så fortsätter arbetet med romanen till dess att den är utläst.

Efter läsningen

Efter läsningen kan man låta eleverna i hemgrupperna få skapa kortfilmer. Kortfilmerna ska skildra en situation eller händelse från boken som visar på ett av följande:

- Mod
- Rädsla
- Hat
- Kärlek
- Makt

Eleverna kan själva agera skådespelare och spela in via skolans digitala enheter eller smarttelefoner. De kan också välja att skapa animerad film. Här kan exempelvis Cartoonist från Creaza eller iMotion användas.

Elevhandledning Fjärde riket

Boken

I centrum för handlingen står Blenda, som kommer ny till en skola. Där märker hon snart att det finns en tydlig hierarki, där Hedvig skolans drottning, är den som styr. Tillsammans med två av sina klasskompisar, LSD och Penny, bestämmer Blenda sig för att störta Hedvig från tronen. Blenda, LSD och Penny tar hjälp av Hitlers propagandaknep och snart har de skapat ett Fjärde rike.

Författaren

Maria Nygren är filmmanusförfattare, regissör och författare. Hon har skrivit flera ungdomsböcker. Fjärde riket är den mest uppmärksammade.

Textfrågor

Här nedan finns det frågor till bokens första 70 sidor. Vissa svar kommer du att hitta direkt i texten. Andra svar hittar du mellan raderna. Du måste alltså dra egna slutsatser utifrån det du läst. Det finns också en del frågor där du ska skriva vad du själv tycker.

Sidorna 5-21

1. Vad får du veta om Blenda?
2. Vilka är Penny, Hedvig och Noa?
3. En elev i klassen kallas för LSD. Varför det?
4. Hur skulle du vilja sammanfatta Blendas första skoldag?

Sidorna 22-70

1. Utåt sett verkar Penny och Hedvig vara nöjda med sina liv men så är det egentligen inte. Vad är det som Hedvig oroar sig för och varför har Penny ont i magen?
2. Penny kysser Noa. Vad tror du kommer att hända efter att Penny gått från festen?
3. Hur skulle du ha reagerat om du varit Blenda och ditt skåp plötsligt blivit "upptaget"?
4. Gör Blenda rätt som tar Hedvigs gamla skåp istället för sitt eget?

5. Hedvig har makt över klassen men också över lärarna. Ge exempel från de sidor som du läst fram till nu.
6. Ingen protesterar när Hedvig säger att LSD fuskat, inte ens LSD själv. Hur skulle du ha gjort om du varit LSD, Blenda eller någon annan i klassen?
7. Penny får inte längre vara med Hedvig. Vad beror det på?
8. I klassen som Blenda kommer till finns en tydlig hierarki. Beskriv din egen klass.
 - a) Finns det grupperingar och hierarkier?
 - b) Hur viktigt är det att få tillhöra "innegänget"?
 - c) Hur märks det om man är "en i gruppen" eller utanför?

Nu blir det din tur att skapa egna frågor. Efter femtio lästa sidor ska minst tre frågor tas fram. Det innebär att du när boken är utläst har 18 frågor eller fler. Låt gärna någon i din klass få besvara frågorna och diskutera därefter svaren. Tänker ni likadant eller har ni olika tankar kring frågorna som du ställt?

Leta efter svåra och ovanliga ord

I denna övning ska du leta efter svåra och ovanliga ord.

1. Skriv upp orden och vilken sida du hittat dem på.
2. Skriv vilken ordklass ordet tillhör.
3. Skriv en förklaring till ordet.
4. Skriv en mening där ordet ingår.

Skriv om boken

I denna övning ska du få skriva om boken utifrån några frågor.

Skriv minst 5 rader om varje fråga. Vill du ha med exempel och citat från boken i dina svar går det bra. Ange i så fall sidnummer.

1. Vilken händelse i boken reagerade du starkast på under din läsning? Vad var det som gjorde att du reagerade så starkt på den?
2. Skulle det som händer i boken kunna hända i verkligheten?
3. Varför ska man läsa/inte läsa denna bok, tycker du?
4. Under hur lång tid sträcker sig bokens handling?
5. Kan rädsla påverka en människas beteende, alltså hur hon är? Hur då? Ge gärna exempel från boken.
6. Vad är mod? Vem i boken skulle du säga är modig?
7. Vad innebär det att vara feg? Vem i boken är feg? Är det någon gång okej att vara feg?

8. I boken finns flera paralleller till Hitler. Vilka? Varför tror du att författaren har valt att dra paralleller till Hitler?
9. Varför har boken fått titeln Fjärde riket?

Miniargumentation

I boken har du fått läsa om Hedvig och Blenda som är duktiga på att övertyga andra människor. Hedvig och Blenda får andra människor att tycka som dem.

Att kunna övertyga är en konst och något som man kan träna upp. I denna uppgift ska du få testa att muntligt argumentera för en åsikt. Du kan välja åsikt själv eller utgå från något av förslagen nedan:

- Inför skola på lördagar!
- Korta ner sommarlovet!
- Tillåt körkort från 16 års ålder!
- Ta bort alla nationella prov i skolan!

Din argumentation ska byggas upp av följande delar:

- Inledning
- Bakgrund
- Tes
- Argument för tesen
- Ett motargument mot tesen. Detta argumenterar du sedan emot.
- Sammanfattning
- Avslutning

Skriv ditt manus och träna sedan på att framföra det. Försök få det att vara cirka 3 minuter långt. När du känner dig redo håller du din argumentation för klassen.

Behöver du tips på hur du ska framför ditt tal kan du ta hjälp av programserien Orka plugga: Tala inför grupp, <https://urplay.se/serie/202036-orka-plugga-tala-infor-grupp> eller Tala ut, <https://urplay.se/serie/181426-tala-ut>.